

בַּנֶּס / וְחֶשֶׁא בִּסְעָר / וְתַעֲזוּז בְּעוֹז / וְתַפּוּאָר בְּנִפְלָא / וְתַצְרַח בְּצָבָא /
וְתַקְרָא בְּקוֹל / וְתַרְכַּב בְּרוּחַ / וְתַשׁוּבַח בְּשֵׁם / וְתַהוֹלֵל בְּתוֹקֶף
בְּתַלְתְּלֵי שְׁנָאן / בְּרָצִי קָלֵל / בְּצִדּוּדֵי פָּנִים / בְּעִירֵי שְׂרָפִים / בְּנִיצוּחֵי
מָלַל / בְּלוּהֲטֵי כִיתִים / בִּירוּאֵי טַפְסָר / בְּחֻזֵּי זִיקִים / בְּנוֹיֵדוֹי הַמּוֹלָה /
בְּדָאֵי גּוֹבָה / בְּבִהְקֵי אֹר / בְּמִשְׁלָשֵׁי קוֹ(דֶּשׁ) / כֹּכ (וּקְרָא)

100

קכ / ב

קכ / במדבר כב ב

תוכן הקרובה: כשראו המואבים את שבטי ישראל יוצאי מצרים ושמעו על הנפלאות שנעשו להם, נפל עליהם פחד וגמרו ואמר להילחם בישראל גם בקסמים. אבל ה' הפר את עצתם וקללת בלעם שבה אליו. במקום לקלל הוכרח לברך, כי לא נחש ביעקב. בני ישראל הם עם ה' וזכות אבות מגינה עליהם. הפייטן מתפלל שגם שונאי ישראל בזמנו לא יוכלו להרע וכל מזימותיהם יסוכלו.

א אימת עם זו // עת ים גזו // בעותים באון שמעו ורגזו

גם בעיין עת ראו ונחפזו // דאגה ויראה נואחזו

הפכפך כעס לכשו // וממבטם חתו נבושו

97 ותצרח בצבא: לפי יש' מב, יג.

99 בתלתלי: תלי תלים, השווה וי"ר יט ב, עמ' תיט, בהערת ר"מ מרגליות. שנאן: מלאך, לפי תה' סח, יח. ברצי קלל: במלאכים הרצים 'רצוא ושוב' ונוצצים כעין הקלל, לפי יח' א, ז, יד. בצדודי פנים: בארבע החיות של כיסא הכבוד שכל אחת פונה לצד אחר, לפי יח' א, בעירי שרפים: צירוף של שני שמות מלאכים. עירין: דנ' ד, יד. בניצוחי מלל: מהללים באומר (וקרא זה אל זה ואמר ק'ק'ק' — בקדושה).

100 בלוהטי כיתים: בכיתות מלאכים ברואי אש. לפי תה' קד, ד: 'משרתיו אש ללוהט'. בירואי: לפי יח' א, יח 'וגבה להם ויראה להם על האופנים'. טפסר: כינוי למלאכים. לפי נחום, ג, יז. בחוזיו זיקים: סמיכות של שני לשונות אש, וכן ב'בהקי אור', המלאכים הם ברואי אש, עיי' לעיל, קרובה מו, שו' 90. בנודיו המולה: רעש ההודיה של המלאכים, לפי יח' א, כד. ווידוי: במובן הודיה, עיי' ר"ש ליברמן, 'יונת ויונות', עמ' 254, הע' 11.

א תוכן הפיוט: כששמעו המואבים על הנסים שנעשו לישראל, זממו להשמיד את עם ישראל, אבל נפלו בפח שטמנו.

1-2 אימת... נואחזו: כשמוע המואבים הנבהלים (=בעותים) על בקיעת ים סוף נפלה עליהם אימה. עם זו: כינוי לישראל, לפי שמ' טו, יג. גזו: עברו, לפי תה' צ, י, עיי' רד"ק שם. שמעו ורגזו: לפי שמ' טו, יד. בעיין: לפי במ' כב, ב: 'וירא בלק'.

3 וממבטם... ובשו: לפי יש' כ, ה.

זָמְמוּ וְקִיסְמוּ וְנִיחְשׁוּ // חוֹבְרִימוּ בְּמוֹ פִּיחְשׁוּ

טַפֵּשׁ לִיכֶם וּבֶם דָּלֵק // יִזְמוּ לְחֵלֶק בְּנֵי חֵלֵק
בְּאֶשֶׁר חֵשׁ לְהַבְלִיק הוֹבְלֵק // לֹא יָדַע וְלֹא הִיבִין בְּלֵק

כֹּז וִירָא | בִּלְק בֶּן צִפּוֹר אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה יִשְׂרָאֵל לְאֹמְרֵי
וְנֹכָצִיפּוֹר לְנוֹד | כְּדִרְוֹר לַעֲוֹף כֵּן קָלַלַת חֲנֹם לֹא תִבָּא
וְנֹרְשָׁע יִרְאֶה וְכַעַס | שְׁנֵי יִחְרֹק וְנִמְסָה תַּאֲוֹת רִשְׁעִים תֵּאֲבֹד
וְנֹצוֹפָה רִשָּׁע | לְצִדִּיק וּמִבְקֵשׁ לְהַמִּיתוּ

וְנֹחַתוֹ וּבֹרְשׁוֹ | מְכוּשׁ מִבֶּטֶם וּמִן מִצְרִים תִּפְאָרְתָם
וְנֹבֹשׁוֹ הַחֲזוּזִים | וְחִפְרוּ הַקְּסָמִים וְעָטוּ עַל שִׁפְמָם כֹּל כִּי אֵין מַעֲנָה
אֱלֹהִים

אֱלֹהִים יְחֻוּנִינוּ / וְרַע לֹא יִאֻנִּינוּ / וּבְכֹחַ יִמְנְנִינוּ

בִּרְוֹךְ
(מִגֵּן)

מַחְנוֹת אִישׁ צוּרִים // נָא בָּשׂוֹר צוּרִים
סִמְר... מוֹ אֶשֶׁת צוּרִים // עֲשׂוֹ נַעֲשׂוּ מִצְרִים

פָּחַד עֲלֵיהֶם נָפַל // צָפוֹ צָפִית וּמִרְאָם אָפַל

4 זָמְמוּ... כִּיחְשׁוּ: קוֹסְמֵי מוֹאֵב לֹא הִצְלִיחוּ בַּקְּסָמִיהֶם (=כִּיחְשׁוּ); לְדַעַת הַמִּדְרָשׁ הָיוּ הַמּוֹאֲבִים
בְּעֵלֵי קְסָמִים וּמִנְחָשִׁים יוֹתֵר מִבְּלַעַם (לְפִי בַּמ' כב, ז), אֲלָא שְׁלֹא הָיוּ דְּבִרְהֵם מְכוּוֹנִים, עִי' בַּמ"ד
כ, ז; תַּנְח' בּוֹכֵר בִּלְק, ו.

5 טַפֵּשׁ לִיכֶם: לְפִי תַה' קִיט, ע. חֵלֵק: יַעֲקֹב.

6 לְהַבְלִיק, הוֹבְלֵק: לְשׁוֹן חוֹרֵבֵן, לְפִי יֵשׁ' כֹּד, א, ור"ל שְׁבִלֵק נַעֲנֵשׁ בְּמִידָה כְּנֹגֵד מִידָה.

7 כֹּז... לְאֹמְרֵי: בַּמ' כב, ב; סִדֵּר הַקְּרִיאָה לְפִי מִנְהַג א"י.

8 וְנֹכָצִיפּוֹר: מִש' כו, ב; רִמּוֹ לְקָלַלַת בְּלַעַם שְׁלֹא תִקִּים.

9 וְנֹצוֹפָה: תַּה' קִיב, יא; הַפְּסוּק נִדְרָשׁ עַל רִשְׁעֵתָם שֶׁל בִּלְק וּבְלַעַם בַּמִּדְבָּר, מִהַדְוֹרֵת.
עַמ' שְׂצוּ: מִדְרָשׁ חֹדֶשׁ עַל הַתּוֹרָה, מֵאֵן The Bible etc, עַמ' פט; פִּתְרוֹן תּוֹרָה, עַמ' 192.

10 וְנֹ... לְהַמִּיתוּ: שֵׁם לז, לב.

11 וְנֹ... תִפְאָרְתָם: יֵשׁ' כ, ה.

12 וְנֹ... אֱלֹהִים: מִיכָה ג, ז; שְׁנֵי הַפְּסוּקִים רוֹמְזִים שְׁמִיזָמוֹת בִּלְק לְעֹזֶרֶת הַקּוֹסְמִים לֹא יַעֲשׂוּ פְרִי.

ב תוֹכֵן הַפִּיוֹט: בְּרֹאוֹת הַמּוֹאֲבִים אֶת יוֹצְאֵי מִצְרַיִם נִפְלוּ עֲלֵיהֶם אִימָה וּפְחַד, וְהַתְּחִילוּ לֶאֱגוֹר שֶׁקֶד
כִּדִּי לְצֵאת מִלְחָמָה עַל יִשְׂרָאֵל.

15-16 מַחְנוֹת... מִצְרִיִּים: כְּשִׂרָאוּ (=בִּשְׂוֹר) הַמּוֹאֲבִים (=צוּרִים) אֶת מַחְנוֹת יִשְׂרָאֵל, נָפַל עֲלֵיהֶם פָּחַד

וְנַעֲשׂוּ רִשְׁעִים (=מִצְרִיִּים), צוּרִים: כִּינּוּי לְאֲבוֹת וּלְיִשְׂרָאֵל, עִי' אס"ר ז, י; 'בְּעֵלְמָא הָדִין נִמְשְׁלוּ
יִשְׂרָאֵל לְצוּרִים, שְׁנֵאֲמַר כִּי מִרְאֵשׁ צוּרִים אֲרָאֵנוּ (בַּמ' כג); עִי' עִיּוֹנֵי לְשׁוֹן, עַמ' רכט. סִמְר... מו:

סִפֵּק: סִמְרוּ כְמוֹ, או: סִמְר גּוֹיָמוֹ, ור"ל גּוֹפֵם סִמְר מִפְּחַד כְּמוֹ אִשָּׁה יוֹלְדָה בְּצִירִים (מ. זולאי).

17 צָפוֹ... אָפַל: לְפִי יֵשׁ' כָּא, ה; 'צָפָה הַצְּפִית', ור"ל בְּרֹאוֹת (=צָפוֹ) הַמִּדְיָנִים אֶת מַחְנוֹת יִשְׂרָאֵל

חֲשָׁכוּ עֵינֵיהֶם.

קוסם להם שוא טפל // רום חוסן גובהם שפל

שלטי גיבורימו אגרו // שילחי שנונים ופימה חגרו
תולדות בנות אשר מאב דגרו // תלו עין ויראו ויגרו

20

כך ויגר | מואב מפני העם מאד כי רב הוא ויקץ מואב מפני בני
ישראל

וַיָּגְרוּ בֶן נִדְחִי | מוֹאֵב הוּא סֹתֵר לָמוּ מִפְּנֵי שׂוֹדֵד כִּי אִפְסָה הַמֶּמְצָר
כֹּלָה שֶׁד תָּמוּ רִמְס מִן הָאָרֶץ
[ו] נִלְכְּדָה הַקְּרִיּוֹת וְהַמַּצְדּוֹת נִתְפָּשָׁה | וְהָיָה לֵב גִּבּוֹרֵי מוֹאֵב בְּיוֹם
הַהוּא כֹּלֵב אִשָּׁה מִצְרָה

וַיִּתְחַשְׁכְּנָה עֵינֵיהֶם | מִרְאוֹת וּמִתְנִיָּהֶם תְּמִיד הַמַּעַד
וַיִּרְאוּ כָּל עַמִּי | הָאָרֶץ כִּי שָׁם יֵי נִקְרָא עֲלֶיךָ וִירְאוּ מִמֶּךָ
וַיִּנּוֹדְעוּ בַּגּוֹיִם | זֶרַעַם וְצֹאצְאֵיהֶם בְּתוֹךְ הָעַמִּים כָּל רְאִיָּהֶם יִכִּירוּם
כִּי הֵם זֶרַע בֶּרֶךְ יֵי

25

יֵי אֲזוֹר עוֹז / וְאֲנוּשׁ בֶּל יַעֲזוֹ / וְהַחֲיִינוּ בְּטִלְלֵי עוֹז
בְּרוּךְ

(מחיה)

- 18 קוסם...שפל: עי' לעיל, שו' 4.
19 שלטי...חגרו: המואבים התכוננו לצאת למלחמה על ישראל. שילחי שנונים: חרבות שנונות.
פימה: מוסב על 'שלחי' ור"ל חרב פיפיות, לפי איוב טו, כז: 'זיעש פימה על כסל'. לפי
המפרשים מובנו: פה.
20 תולדות...ויגרו: המואבים צאצאי הכנות שילדו מאביהם (לפי בר' יט, לו, לח), פחדו מפני בני
ישראל. יגרו: פחדו (כמו יכלו), השווה תנח' כוכר בלק, ג: 'ויגר מואב (במ' כב, ג) — מהו
ויגר... נראין מזוינין, והם היו נאגרים לעריהם, שנאמר ויגר מואב, אין ויגר אלא לשון אסיפה,
כמד"א אוגר בקץ בן משכיל (מש' י, ה) ד"א ויגר, לשון יראה שהיו מתייראין מפניהם. שני
הפירושים נרמזו בדברי הפייטן: אגרו, יגרו.
21 כב...ישראל: במ' כב, ג.
22 ו...הארץ: יש' טו, ד; בנבואה על פשעי מואב, שלא רצו לתת מעבר לבני ישראל בצאתם
ממצרים, עי' שם בפירוש הרד"ק ושב"ל.
23 [ו]...מצרה: יר' מח, מא, בנבואה על מואב.
24 ו...המעד: תה' טט, כד; הפסוק נדרש על מואב, עי' להלן, שו' 43.
25 ו...ממך: דב' כח, י.
26 ו...ה': יש' סא, ט; שני הפסוקים רומזים לדברי בלעם שבמקום לקלל בירך את ישראל.
27 ואנוש...יעוז: לפי תה' ט, כ.

- ג יבוֹשׁוּ עַמִּים / יַחֲפְרוּ לְאֻמִּים // יִכְנָעוּ אִמִּים / וַיִּירְדוּ רְאִימִים
נְאוֹר וְנוֹרָא / עֲלִימוֹ שִׁית מוֹרָא // עֲצָתָם הַפִּירָה / וְכָל מְזִימָתָם הַחֲפִירָה
יְשִׁימוּ יָד עַל פֶּה / פּוֹצִי עֲלֵינוּ פֶּה // וְצִלָּמָם בְּעִיר תִּסְפֶּה / וְקִלּוֹן עֲלִימוֹ תַחֲפֶה
יִישְׁחוּ עֵינֵיהֶם / יַחֲרְשׁוּ אֹזְנֵיהֶם // יֵאָלְמוּ מַעֲנֵיהֶם / בְּבוֹשֶׁת פְּנֵיהֶם
- כז כֹּז יִרְאוּ גוֹיִם וַיִּבְשׁוּ מִכָּל גְּבוּרָתָם יִשְׁימוּ יָד עַל פֶּה וְאֹזְנֵיהֶם תַּחֲרֹשֶׁה
וְנֹאז תִּירְאִי וְנִהְרֵת | וּפְחַד וְרַחֲב לִבְכֶּךָ כִּי יִהְיֶךָ עֲלֶיךָ הַמוֹן יָם חֵיל
גוֹיִם יִבְאוּ לָךְ
- 35 וְנֹאז צְדִיקִים וַיִּירְאוּ וְעֲלִיו יִשְׁחָקוּ
וְאַתָּה קָדוֹשׁ | יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל
- ד נִפְשָׁנוּ מִלְטָתָה כְּצֹפֹר / מִפֶּחַ רֶשֶׁת בָּלָק בֶּן צְפֹר
גּוֹמֵץ עֵץ לַחֲפֹר / לְצוּרֵינוּ כְּצֹפֹר / כְּשׁוּרוֹ עֵם [כ] עֲנִינַת צְפֹר
וַיִּשְׁלַח וַיִּקְרָא לְבֶן בְּעוֹר / לְקָלֵל וְלִקְוֹב לְנִדּוֹת וְלִיֹּאזֹר
וּמַחֲשַׁבְתּוֹ לְרֹאשׁוֹ הַיִּשְׁבָּתָה נְאוֹר / הַמְּשִׁיב חַכְמִים אַחֲזֹר
- 40 תּוֹכֵן הַפִּיּוּט: תְּפִילַת הַפִּיּוּט שְׂסוּפֵן שֶׁל מַמְלַכּוֹת הַזֶּדֶן בִּימֵיו הִיְיָה כְּסוּפָה שֶׁל מוֹאֵב וְלֹא יִרְעוּ
לְיִשְׂרָאֵל.
- 29 אִימִים: מְטִילֵי אִימָה. וַיִּירְדוּ רְאִימִים: לְפִי יֵשׁ לְד, ז; רְאִימִים—רִמְזוּ לְרֹמָאִים, מַלְכּוֹת
בִּזְאֲנִטִּיּוֹן, עִי' לְעִיל, קְרוּבָה נג, שו' 28.
- 30 עֲלִימוֹ... מוֹרָא: לְפִי תַה' ט, כֹּא: 'שִׁיתָה ה' מוֹרָה לָהֶם'; הַפִּיּוּט מִפְּרֵשׁ 'מוֹרָה' בְּמוֹכֵן פְּחַד
(מוֹרָא) וְכֵן בְּתִרְגוּם וּבְפִירוּשִׁים וּבְהִירוֹנִימוּס, שֶׁלֹּא כְּתִרְגוּם הַשְּׁבָעִים שֶׁתִּרְגְּמוּ 'מוֹרָה' בְּה"א
בְּסוּף, עִי' צ"פ חַיִּית בְּפִירוּשׁוֹ תַהֲלִים, שֵׁם.
- 31 וְצִלָּמָם... תִּסְפֶּה: לְפִי תַה' עג, כ: 'בְּעִיר צִלָּמָם תִּבְזֹה', הַפִּיּוּט כָּתַב 'תִּסְפֶּה' לְצוּרֶךָ הַחֲרוּז וְגַם
הַפֶּךָ סֵדֶר הַמִּלִּים.
- 32 מַעֲנִיָּהִם: דִּיבּוּרֵיהֶם.
- 33 כֹּז... תַּחֲרֹשֶׁה: מִיכָּה ז, טז; הַפְּטָרָה הַסֵּדֶר לְפִי מִנְהַג א"י, עִי' וּוּכּוֹלְדֵר Prolegomenon שֵׁם,
וְהוּא מִצְרֵף מִסְפֵּק, גַּם אֶת הַפְּסוּקָה הַבָּא מִיֵּשׁ.
- 34 וְ... לָךְ: יֵשׁ ס, ה.
- 35 וְ... יִשְׁחָקוּ: תַה' נב, ח: שְׁלוּשַׁת הַפְּסוּקִים רּוֹמִזִים עַל מַפְלַת הַשּׁוֹנָאִים וְהַצֵּלָת יִשְׂרָאֵל.
- ד תּוֹכֵן הַפִּיּוּט: בְּפֹחַ שְׂטֵמֶן בִּלְק הַהֲפִיל אֶת יִשְׂרָאֵל נִלְכַּד בְּעַצְמוֹ וְגַם מַחֲשַׁבְתּוֹ בְּלַעַם לְקָלֵל אֶת
יִשְׂרָאֵל חֲזָרָה אֵלָיו, מִידָּה כִּנְגַד מִידָּה.
- 37 נִפְשָׁנוּ... כְּצֹפֹר: לְפִי תַה' קכד, ז.
- 38 גּוֹמֵץ... לַחֲפֹר: לְפִי קה' י, ח: 'חֹפֶר גּוֹמֵץ בּוֹ יִפּוֹל'. עֵץ: יַעֲז. [כ] עֲנִינַת צְפֹר: הַשּׁוּוֹה יִירוּשָׁלַיִם
מִעֲשָׂרוֹת, פ"א ה"ב, מִח ע"ד: 'שֶׁלֹּא תֹאמַר הוּאִיל וְאִין דֶּרֶךְ הַנִּחַשׁ לַעֲשׂוֹת כֵּן (לִנְקֹר אֶת כָּל תְּמָרִי
הַדֶּקֶל), אֲנִי אוֹמֵר עֲנֵן שֶׁל צִיפּוּרִים שֶׁכֵּן עֲלֵיהֶם וְנִיקְרָו, ר"ל לְהַקִּית צִיפּוּרִים גְּדוֹלָה הִנְרָאִית כְּעֲנֵן.
לְפִי זֶה כּוֹנֵנַת הַפִּיּוּט לֹאמַר שֶׁבְּעֵינֵי בִלְק נִרְאוּ יִשְׂרָאֵל כְּעֲנֵן שֶׁל צִיפּוּרִים, הַמְּכַסִּים אֶת עֵין הָאָרֶץ
וְעוֹלָמִים בְּכָל רֹגֶז לְרֹדֶת עַל הָעֲצִים וְלַהֲשִׁיחַת אֶת פְּרִים' (מ. זולַי, עֵינֵינוּ לְשׁוֹן, עַמ' רַכַּח).
וּמַחֲשַׁבְתּוֹ... נְאוֹר: לְפִי אֶסְתֵּר ט, כה. הַמְּשִׁיב... אַחֲזֹר: יֵשׁ מִד, כה.
- 40

כצפור לנוד וכדרור לעוף חזרה לו קללה / ונוספה כרכה על ברוכיד
(דוש)

ה אוֹן שומעת אתה כריתה // ועין רואה אתה כראתה
בוגדי כף יפלו במראית עיניהם // ובוטחי כף יתעלו במראית עיניהם
גם ששה הם ראו וישמחו // אב נחיד ותם נאהוב ועניו ומקנא
דחופים ששה ראו ויבשו // נפילים ותם ושעיר והאספסוף והמן וכלק
45 היבין במעשה גוי מקרב גוי // כי דרכיה משונים מכל גוי
וכל גוי נלחמת בקשת חרב ורומח // והם בשחין וערוב וכרוב נגעים
זרים אם נילחמו יישבו וישבו // והם אם נילחמו יישבו וישבו
חוזר הוא הנלחם אם נינעלה חומה // והם לא זזים עד תיפול חומה

41 כצפור...ברוכיד: עי' לעיל, שו' 8. במקום קללה נוספה ברכה לישראל.
ה תוכן הפיוט: מקביל למדרש תנחומא: 'וירא בלק, נוח לרשעים שהיו סומין, שעניהן מביאים
מאירה לעולם, ותרם האשה כי טוב העין למאכל (בר' ב), ויראו בני האלהים את בנות האדם
(שם, ו), וירא חם אבי כנען (שם, ט), ויראו אותה שרי פרעה (שם יב), וירא עשו כי רעות בנות
כנען (שם כח), וירא אותה שכם בן חמור (שם לד), וכן וירא בלק, עליהם נאמר תחשכנה עיניהם
מראות (תה' טט). אבל צדיקים יראו וישמחו, וישא עניו (וירא והנה שלשה אנשים) (בר' יח),
וירא והנה גמלים באים (שם כד), וירא את המקום מרחוק וירא והנה איל (שם כב), וירא והנה
באר בשדה (שם כט), וירא בסבלותם (שמות ב), וירא פנחס בן אלעזר (במ' כה) (ילקוט בלק,
תשעה, בשם תנחומא, לפי דפוס שאלתיקי, ובקיצור בתנח' בוכר, ב ותנח' שם).

42 אוֹן...כריתה: לפי תה' מ, ז.
44 גם...וישמחו: לפי איוב כב, יט: 'ויראו צדיקים וישמחו'. אב: אברהם. יחיד: יצחק. תם: יעקב.
אהוב: יוסף. עניו: משה. מקנא: פנחס. במדרש המקביל חסר הפסוק על יוסף, אבל במדרש
לקח טוב לאסתר (מהד' בוכר, עמ' 98) מובא: וירא יוסף (בר' נ, כג): עי' רבינוביץ, הלכה
ואגדה, עמ' 229–230.

45 דחופים: רשעים. שעיר: עשו. האספסוף: לא נזכר במדרש המקביל, לפני הפייטן היה מדרש
שמנה גם את האספסוף, לפי במ' יא, ד–ו: 'והאספסוף... התאוות תאוה ויאמרו... בלתי אל המן
עינינו'.

46 גוי...גוי: עם ישראל, לפי דב' ד, לד.
47 וכל...נגעים: הגוים נלחמים בדרך הטבע בקשת ובחרב, אבל ה' נלחם לבני ישראל במכות
מצרים שלא כדרך הטבע; עי' מדה"ג במדבר מהדורת, עמ' תא: 'ועתה לכה נא ארה לי (במ'
כה, ה). אמר לו (בלק לבלעם): יודע אני שמלחמתן של אלו אינה לא ברמזים ולא בחרבות אלא
בדברים, אף אתה עמך דברים, צא לי כנגדן בדברים', ובמדרש לקח טוב: 'שלח לו, אינם
נלחמים לא בחרב ולא בחצים אלא בשם אלהיהם' (פרשת בלק).

48 זרים...וישיבו: אומות העולם בשבותם שבי ישובו לביתם עם השביה שבידם, אבל ישראל
משיבים את השביה, ונראה שמרמז למלחמת אברהם (בר' יד).

49 חוזר...חומה: אומות העולם הצרים על עיר בצורה חוזרים על עקביהם, ואילו בני ישראל
נלחמו ביריחו עד שנפלו החומות.

50 טובת הוא כל אום ופליטה משריד // והם מכים עד בלתי השאיר פליט ושריד

יעץ לקללם אז ברח בול // בימים אשר בא לעולם מבול לעולם

1 וירא אוהלי משולי בבת עיין // וקרץ עין / והירע עיין
בט וכעס ועששה בו עיין // וגם קוסמו היה שתים עין

55 (וירא) גפן גוי אחד בארץ // אשר צילה פס את עין הארץ
דימה לגרשם מן הארץ // והם הפאים לירש ארץ

(וירא) העם הנשואים באכרות עב // בעיין אשר בזה לאם ולענה לאב
וחבר בחוכרי מדין ומואב // איך ימשול בעם אל למו לאב

(וירא) זרע משולי בכוכבי אור // יפים וכרים כמאורי אור
60 חש לקראות לנין בעור / אשר על היאור / ברוכי יי עבור יאור

(וירא) טכס עם לכרד חוננים // מושביהם איתנים
יעץ עם מואבים ומדינים // איך לשלח בהם מדינים

50 טובח... ושריד: השווה מדרש לקח טוב, שם: 'ד"א, כלחוך השור את ירק השדה (במ' כב, ד), מנהג העולם אומה באה על אומה, מהם הורגים ומהם לוקחים בשביה לעבדים, אבל אלו כל נשמה אינן מחיין, הוי 'כלחוך השור'. והם... ושריד: לפי דב' ג, ג: 'עד בלתי השאיר לו שריד', במלחמת ישראל בעוג מלך הבשן.

51 יעץ...מבול: מקורו נעלם ממני; המבול ירד בחודש חשוון, עי' לעיל, קרובה ט, שו' 45.
1 תוכן הפיוט: תיאור פחדם ומזימותיהם של בלק ובלעם להשמיד את ישראל, מול מעלות עם ישראל, בדימויים שונים לקוחים מן המקרא.

53 וירא: לפי במ' כב, ב: 'וירא בלק בן צפורה את כל אשר עשה ישראל לאמרי'. משולי בבת עיין:
בני ישראל, לפי זכ' ב, יב: 'הנוגע בכס נוגע בכבת עינו'. והירע: פעל יוצא, עינו היתה רעה בישראל השוכן לשבטיו.

54 בט: הביט. עששה: רפתה, לפי תה' ו, ח: 'עששה מכעס עיני'. שתום עין: בלעם, לפי במ' כד, ג.

55 גפן: כינוי לישראל, לפי תה' פ, ט, ועוד. אשר...הארץ: לפי במ' כב, ה. כס: כיסה.

56 והם: בני ישראל.

57 הנשואים...עב: כינוי לישראל, לפי דב' לב, יא: 'ישאיהו על אברתו'. בעיין...לאב: לפי משלי ל, יז, רמז לבנות לוט.

58 וחבר...לאב: בלק שאל בקוסמים לדעת, איך למשול בישראל שה' הוא אביהם ומגנם, לפי יר' לא, ט.

59 (וירא)...אור: לפי בר' כב, יז: 'ושמתי זרעך ככוכבי השמים'.

60 לנין בעור: בלעם; ניין במובן בן. עבור יאור: כדי שיקלל ברוכי ה'.

61 טכס...איתנים: לפי במ' כג, ט; כד, כא.

- (וַיֵּרָא) כָּנָה אֲשֶׁר נָטְעָה יָמִין יִי // כִּי הֵם זָרַע בְּרָךְ יִי
לא לִמַּד מֵאוֹמֶר מִי יִי // אֲשֶׁר סָח בְּסוֹף צַדִּיק יִי
- (וַיֵּרָא) מִלַּחֲמוֹת תְּנוּפָה אֲשֶׁר עָשׂוּ // עִם אֲשֶׁר בָּאִישׁ מִלַּחְמָה חָסוּ
נָדוּ וְלִיבוֹתָם נָמְסוּ // פֶּן כְּמוֹתָם יוֹעֲשׂוּ וַיַּעֲסוּ
- (וַיֵּרָא) סְבוּלֵי עַל כַּנְפֵי נְשָׁרִים // רְבוּצֵי כְּאֵרִי בְּמִסְתָּרִים
עַג עוֹגָה לְהַפִּיל יִשְׂרָאֵל לְ[ה]נְקִישָׁם בְּשִׁיבְרוֹן שְׁ[כָרִים]
- (וַיֵּרָא) פְּדוּיִים הָעוֹלִים בְּיַד חֲזָקָה // וּבִזְרוּעַ נְטוּיָה מְחוּזָקָה
צְפִירִית [א]יִמָּתֶם חֲזָקָה // וְהִיקִיפְתֶּם הַזַּעֲקָה
- (וַיֵּרָא) קָהֶל רֶכְבָּה כְּצֶמַח שֹׁדָה // מְחוּפְשֵׁי מְכַל עֲבוּדָה בְּשֹׁדָה
[ר]וֹטְפָשׁוּ כִּירָק הַשֹּׁדָה // כִּי הֵם מְשׁוּלִים בַּחֲיִית שֹׁדָה
- 63 כנה: כינוי לישראל. לפי תה' פ, טז. כי...ה': יש' סא, ט.
64 לא...ה': בלק לא למד מפרעה שאמר: מי ה'? (שמ' ה, ב) ולבסוף אמר: ה' הצדיק (שם ט, כז).
65 באיש מלחמה: בה', לפי שמות טו, ג.
66 נדו: במובן הצטערו, התאבלו לפי יר' כב, י: 'אל תבכו למת ואל תנדו לו', ובתרגום שם: 'ולא תדרון עלוהי'. ויעסו: לפי מלאכי ג, כא: 'ועסותם רשעים'.
67 סבוליים...נשרים: לפי שמ' ט, יד. רבוצי...במסתרים: לפי במ' כד, ט ובר' מט, ט.
68 עג עוגה: כלשון המשנה תענית ג, ח, אלא ששם מובנו 'עיגול, וכאן כמו 'עוקה' (עירובין ח, ט) — בור, חפירה, כפי שיוצא מן ההמשך 'להפיל ישרים': עי' משנה חולין ב, ט: 'שוחט הוא לתוך עוגא של מים' (בכת"י קריפמן, 'העוגל'), עי' תוספתא שביעית א, ז, עמ' 167 ובתוספתא כפשוטה, שם, עמ' 489. בשיברון ש[כרים]: לפי יר' יז, יח ואוצ"ל: בשיברון שערים, לפי יח' כו, ב ותה' קד, טז.
69 פדויים: יוצאי מצרים.
70 צפירה: לפי יח' ז, ז: 'בא הקץ... באה הצפירה אליך יושב הארץ', ומובנו הגיע זמן הרעה (מ. זולאי, שם). הרד"ק פירשו מלשון סיבוב או שחר, וכאן: שחר האימה.
71 קהל...בשדה: ראה את יוצאי מצרים שנשתחררו (= מחופשי) משעבודם. רבכה...בשדה: לפי יח' טז, ז: 'רבכה כצמח השדה נתתיך', שנתפרש על יוצאי מצרים, אשר 'פרו וישרצו וירבו' (שמ' א, ז לפי רש"י שם).
72 [ר]וטפשו...השדה: לדעת מ. זולאי נמוגו ונמסו המואבים כירק השדה (עיוני לשון, עמ' רטו), אולם בשתי השורות מדובר בשבחם של ישראל ואין באמצע ידבר על המואבים? ועוד: מה פירוש נמסו כירק השדה? — ונראה ש'רוטפשו' כאן מובנו נעשו לחים, רטובים ורעננים, כפירושו של נ. טור סיני במילון בן-יהודה, ערך 'רטפש'. כי...שדה: בני ישראל נמשלו לחיות, השווה שמ"ר א, טז, עה"פ כי חיות הנה: 'אומה זו כחיות השדה נמשלות... יהודה נמשל כאריה גור אריה יהודה (בר' מט), דן ידן נחש (שם) וכו'; ב"ר צט, ד, עמ' 1276. [ר]וטפשו: בכת"י הפ' קמוצה בהפסק, עי' ילון, מגילות מדבר יהודה, עמ' 26.

(וַיֵּרָא) שְׁפַעַת אֱהִלִּי [וַיַּעֲקֹב // וְסוֹעֵר [בּוֹ] לֵב הָעֶקֶב
תּוֹלַעַת יַעֲקֹב / תֵּר לַנֶּקֶב // אֲשֶׁר שָׁמָּה בְּשֵׁם אֱלֹהִים נְקֹב

75 ובכן [וירא] בלק

- 1 ז וַיֵּרָא אֱהוֹבִים וַיֵּאמֶל וְאָכָה לְאֶרֶם
וַיֵּרָא גְרִים וַיֵּגֶר וַיִּגְמַר לְגֶרֶשׁ
וַיֵּרָא הַמֶּזֶן וַיִּהְפֹּךְ וְהָגָה לְהוֹמָם
וַיֵּרָא חֲיִילִים וַיִּחַרְדּוּ וַיִּשָּׁב לְחַלְלֵם
80 וַיֵּרָא חֲיִידִים וַיֵּרָא וַיַּעַן לִיזֹרֶם
וַיֵּרָא לְחוּמִּים וַיִּלֵּץ וַלִּינָה לְלַחֲמָם
וַיֵּרָא נְשׂוּאִים וַיִּנּוֹד וְנָם לְנוֹסָסָם
וַיֵּרָא עוֹלִים וַיַּעֲלֶה וַיַּעֲרֵר לְעַקְרָם
[וַיֵּרָא צ.] יָם וַיַּצֵּר וַיַּצֵּר לְצַעֲקָם
85 וַיֵּרָא רֶכֶּבָּה וַיִּרְגֹּז וַיִּרְץ לְרַצָּצָם
וַיֵּרָא חֲמִימִים וַיִּתַּע וַתִּבְכֶּה לְחוּמָם
[לְשַׁחֲתָם]

ובכן

- 73-74 שְׁפַעַת... נְקֹב: בראות בלעם את אוהלי יעקב נתמלא חימה וזעם להשמיד (לנקוב) את עם
ה'. לֵב הָעֶקֶב: לפי יר' יז, ט ומוכנו: מלא מרמה, עי' רד"ק שם. תּוֹלַעַת יַעֲקֹב: ישראל, לפי יר'
מא, יד. אֲשֶׁר... נְקֹב: שם 'אל' ב'ישראל' לפי בר' לב, כט.
1 ז תּוֹכֵן הַפִּיּוּטִים: מזימותיהם הרעות של בלק ובלעם על ישראל לא הצליחו, אם בני ישראל
נתברכו, מי יוכל לקללם? השווה תנח' בוכר בלק יד: 'ויאמר בלעם אל בלק... היכול אוכל דבר
מאומה (במ' כב, לח)... שאין בידי רשות לומר מה שאני רוצה'.
76 וַיֵּאמֶל: מלשון 'אמללה נבלה תבל' (יש' כד, ד). לְצַעֲקָם: להשחיתם.
77 גְרִים: לפי ויק' יט, לד. וַיִּגְמַר: החליט בלבבו. דְּגָלִים: שבטים. לְדַלֵּם: להמעיטם.
78 זֹרְעִים: זרעים, מקביל לטפים בשורה הבאה (קלאר, עמ' 135), לְזַעֲרָם: להקטיןם. אוֹתוֹ מְסִימָן
הא"ב חסרה.
79 וְטָמֵן: טמן להם פח.
80 לִיזֹרֶם: לזרותם, לפזרם. וְכָרָה: חפר בור. לְכַלֵּם: לכלותם.
81 לְחוּמִּים: אולי מן 'לחומי רשף' (דב' לב, כד). וַיִּלֵּץ: חירף וגידף. מְשׁוּכִּים: לה', לפי יר' לא, ב:
'מִשְׁכַּתִּיךָ חֹסֵד', לְמַחֲם: למחותם.
82 נְשׂוּאִים: כינוי לישראל, לפי יש' מו, ג. לְנוֹסָסָם: להניסם, וכן בקרובה לבר' יא, א, שר' 91:
נוססו.
84 לְצַעֲקָם: לתת עליהם בקולו. [צ.] אֲוִלֵּי צִ"ל צוּרִים.
85 וַיִּשְׁחֹר: וביקש.
86 לְחוּמָם: לכלותם.

21	אם אֶהְבֶּתָה	מִי יִשְׁנִיא	אם בִּירְכֶתָה	מִי יֵאָרֶר
	אם גְּדַרְתָּה	מִי יִפְרוֹץ	אם דִּיבַקְתָּה	מִי יִפְרִיד
90	אם הִרְבִּיתָה	מִי יִזְעַר	אם ויעֲדָתָה	מִי יִטְלֹטֵל
	אם זִכִּיתָה	מִי יַחֲיִיב	אם חֲנִנְתָּה	מִי יִכְחִישׁ
	אם טִיהַרְתָּה	מִי יִטְמֵא	אם יִיחַדְתָּה	מִי יִפְרִישׁ
	אם פִּיבְדָתָה	מִי יִקְלַל	אם לִינִיתָה	מִי יִטְעֶה
	אם מִלֵּאתָה	מִי יַחְסִיר	אם נִתְתָּה	מִי יִכְלֵא
95	אם [ס]מְכָתָה	מִי יִפִּיל	אם עֲזַרְתָּה	מִי יוּכַל
	אם פָּקַדְתָּה	מִי יַעֲכֹב	אם צִיהַרְתָּה	מִי יַחֲשִׁיךְ
	אם קִירְכָתָה	מִי יִרְחִיק	אם רוּמְמָתָה	מִי יִשְׁפִּיל
	אם שִׁימְרָתָה	מִי יִזִּיק	אם תִּמְכָּתָה	מִי יִמְחָה

ח הצופה מה עתיד / והבוטח מה להיות / הרואה את הנולד / המשמיע
 100 אותיות / והדובר להצדיק / והמדבר להושיע / הגוזר ומעמיד /
 הנשבע ומקיים / היפה וגם נעים / הנערץ ונאה לו / הנקדש ושנוה
 לו / כפי עליונים ותחתונים קדושה אחת כז וקרא

קכא / במדבר כג י

מי מנה

תוכן הקרובה: בלעם רצה לקלל את ישראל, אבל ה' שם מתג ורסן בפיו, וקלותיו נהפכו לברכות. מענה פי האדם ביד ה', ורק הוא יכול להרע או להטיב. ה' בירך את האבות בברכות לעולמי עד, ואי אפשר לבטלן. הפייטן מתפלל לגאולת ישראל ולסופה של מלכות רומא – ביואנטיון.

- 90 ויעדתה: במובן מועד ואסיפה.
 94 יכלא: מנוקד יכלא במקום יכלא ע"ד פעלי ל"ה (קלאר, עמ' 135), וכמוהו הרבה בפיוטי יוני, ומובנו 'ימנע' לפי תה' מ, יב.
 95 מי יוכל: להם, להתגבר עליהם.
 96 ציהרתה: הארתה.
 99 הרואה את הנולד: לפי בבלי תמיד, לב ע"א. המשמיע אותיות: מודיע מראש המאורעות העתידים, לפי יש' מה, יא.
 100 והדובר... להושיע: לפי יש' סג, א: 'אני מדבר בצדקה רב להושיע'.
 101 ושנוה: במובן הסכמה, מסכימים לו, עי' פסי"ר פל"ג, קנ ע"א: 'ואברהם עמד ופירש ולא השווה להם', פירוש לא הסכים עמהם, עי' ר"ש ליברמן, דב"ר הערה, עמ' 137.

- א אותות בָּדִים הִפְרָתָה // בִּידוּי קוֹסְמִים הִחְפְּרָתָה
גְּרוֹנָם מְלִיכָלוּם מְתַגָּתָה // דְּבָרֵיהֶם בְּפִיהֶם הִפְכָּתָה
- האֹהֶב נֶאֱמָנוֹת נְשִׁיכוֹתָיו // וְאוֹיֵב נִעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹתָיו
זֶעֶם יִנְכַּר בְּשִׁפְתוֹתָיו // חָכִיב יִיָּוֶדַע בְּסִיחוֹתָיו
- טָעָה פוֹתֵר אֲשֶׁר שָׁנָא // יַעֲזֹז לְקַלֵּל וּלְכַרֵּךְ עֲנָה
פָּנָתָם אֲשֶׁר כָּעָפָר נִיתְמַנָּה // לְהִקְוִיתֵהֶם מִי מָנָה
- כֹּךְ מִי מָנָה | עַפְרָה יַעֲקֹב וּמִסְפָּר אֶת רַבֵּעַ יִשְׂרָאֵל
וְנִמְכָּר אוֹתוֹת | בָּדִים וְקוֹסְמִים יִהְיוּ מְשִׁיבֵי חֲכָמִים אַחֲרָיו וְדַעְתָּם
יִסְכֵּל
- וְנִשְׁפָּטוּ יִנְכַּר | שׁוֹנָא וּבִקְרָבוֹ יִשִּׁית מִרְמָה

- א תוכן הפיוט: קללות שכלב בלעם נהפכו בפיו לברכות, כי אם ה' בירך את ישראל מי יוכל לקללם.
- 1 אותות...היפרתה: עי' להלן, שו' 8.
- 2 גרונם...הפכתה: ה' נתן מתג בפיו בלעם ואת קללותיו הפך לברכות, השווה תנח' בוכר, בלק טז: 'וישם ה' דבר בפיו בלעם (במ' כג, ה) שעיקס פיו ופקמו כאדם שקובע מסמר בלוח', ובילקוט בלק תשסה, בשם ילמדנו: 'ר' יוחנן אמר מסמר של ברזל נתן בגרונו, רצה לברך מניחו, רצה לקלל בולמו ואינו מניחו', עי' גרינהוט, מדרש ילמדנו, בלק, סי' ז, ובהערות ר"ש בוכר לתנח' שם, הפעל 'ופקמו' משובש וצ"ל 'ופקסו', עי' תוספתא שבת פ"ז כא, עמ' 85: 'איזו היא המראה? — כל זמן שמרביצו ופוקס את צוארו (=נותן חכה לתוך צוארו, שלא יוכל לסגור פיו — ר"ש ליברמן), עי' תוספתא כפשוטה, שבת שם, עמ' 297: דב"ר ליברמן, עמ' 3.
- 3 האוהב...נשיקותיו: לפי מש' כז, ו: 'נאמנים פצעי אוהב ונעדרות נשיקות שונא'. לצורך החרוז וסימן א"ב שינה הפייטן את סדר המלים שבמקרא (עי' מ.א. זק, סממני לשון בפיוטי יניי, קונטרסים לענייני הלשון, שנה ב, עמ' 56); עי' להלן, שו' 10.
- 4 זועם...בסיחותיו: עי' להלן, שו' 9: בשפתותיו: מן השפה ולחוץ, אחת כפה ואחת כלב. בסיחותיו: שיחה היוצאת מן הלב.
- 5 פותר: בלעם.
- 6 כנה: כינוי לישראל. תם: יעקב.
- 7 כ...ישראל: במ' כג, י. סדר הקריאה לפי מנהג א"י, עי' נ. פריד, לוח הסדרים לספר במדבר, תגים א' (תשכ"ג), עמ' 60–69.
- 8 ו...ישראל: יש' מד, כה; השווה תנח' בלק, יד: 'כי לא נחש ביעקב... כשהם (בני ישראל) צריכין להלחם בשונא, עומד כוהן גדול ולובש אורים ותומים ונשאלין בהקב"ה, וכל שאר הגוים מקסמים ומנחשים, ואילו (בני ישראל) מבידין אותן בתשובה ומבטלין קוסמיהן, דכתיב מפר אותות בדים וקוסמים יהולל'; תנח' בוכר, שם כג.
- 9 ו...מרמה: מש' כז, כד.

- 10 וְנָאֲמָנִים פְּצַעִי | אוֹהֵב וְנִעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא
וְנָ טוֹבָה תּוֹכַחַת | מְגוּלָה מֵאֲהָבָה מְסוֹתֶרֶת
מְסוֹתֶרֶת מִמֶּךָ / תְּהִי חֲטָאֵת עִמָּךְ / לְגוֹנָנִים בְּנוֹאֲמָךְ
בְּרוּךְ
(מגן)

- ב מִמֶּךָ פִּתְחוֹן מַעֲנָה // נִתֵּן וְנִפְתַּח וְנַעֲנָה
15 שׁוֹנָא אִם טוֹבָה יַעֲנֶה // עוֹד אוֹהֵב אִם רָעָה יַעֲנֶה
פּוֹתֵר אֲשֶׁר עֵץ קָלְלָה // צָבִי בְּרָכָה נִכְלָלָה
קָם שׁוֹכְרוֹ לְמוֹלוֹ בִּילָלָה // רוֹגֵז עַל אוֹדוֹת הָעֵלִילָה
שׁוֹנָא קְסָמָתָה לִי // שֶׁקֶר הִיסְחָתָה לִי
תִּהְיוּכּוֹת נַעֲשִׂיתָה לִי // תַּעֲוֹת זֹאת מָה עֲשִׂיתָה לִי
20 כֹּל וַיֹּאמֶר בִּלְק | אֵל בִּלְעָם מָה עָשִׂיתָ לִי לִקְבִי אִיבִי לִקְחָתִיךָ וְהִנֵּה
בִּרְכַּת בְּרוּךְ
וְנָ לְאַנְדָּם] מַעֲרֵכִי לֵב | וּמִי מַעֲנָה לְשׁוֹן
וְנָ כַצְפוֹר לְנוֹד | כְּדִרְרוֹר לְעוֹף כֵּן קָלַלְתָּ חֲנָם לֹא תִבָּא
וְנָ וְלֹא אָבָה יִי אֱלֹהֶיךָ לְשִׁמוּעַ | אֵל בִּלְעָם וַיִּהְיוּכּוֹן יִי אֱלֹהֶיךָ לֵךְ אֵת
הַקָּלָלָה לְבִרְכָּה כִּי אֲהַבְךָ יִי אֱלֹהֶיךָ

- 10 וְנָ... שׁוֹנָא: מִשׁ' כֹּז, ה'; הַשְׁווּה דב"ר לִיבְרָמָן, עמ' 1: 'זש"ה נִאֲמָנִים פְּצַעִי אוֹהֵב. אֵלֹו תּוֹכַחַת
פִּיֹו שֶׁל מֹשֶׁה רַבֵּנוּ ע"ה, וְנִעְתָּרוֹת נְשִׁיקוֹת שׁוֹנָא, שֶׁשֶּׁפֶךְ לָהֶם בִּלְעָם בְּרִכּוֹת כַּעֲתָר (צ"ל:
כַּעֲתָר)... שְׁהִיָּה שׁוֹנָא'; יִלְקוּט דְּבָרִים, חֲשַׁצ"ד; תַּנְח' בּוֹכֵר, הוֹסֵפֶה לִפ' דְּבָרִים ס"ב.
11 וְנָ... מְסוֹתֶרֶת: מִשׁ' כֹּז, ה'; הַשְׁווּה דב"ר לִיבְרָמָן שֶׁם: 'זש"ה טוֹבָה תּוֹכַחַת מְגוּלָה, אֵלֹו תּוֹכַחַת
שֶׁל מֹרַע"ה, מֵאֲהָבָה מְסוֹתֶרֶת, זֶה בִּלְעָם הִרְשַׁע שְׁהִיָּה מִבְּרַךְ וְהִיָּה אֶיִן] בִּלְכוּ וְא' בִּפְיוֹ.
12 מְסוֹתֶרֶת... בְּנוֹאֲמָךְ: לִפִּי תֵה' נָא, יֹא: 'הַסְתֵּר פְּנִיךָ מִחֲטָאִי'.
ב תּוֹכֵן הַפִּיּוּט: בִּלְק שֶׁכֶּר אֵת בִּלְעָם לִקְלָל, וְכַעַס עָלָיו בְּגִלְל הַבְּרִכּוֹת שֶׁבִירַךְ אֵת יִשְׂרָאֵל.
14 מִמֶּךָ... וְנַעֲנָה: פִּתְחוֹן פִּיֹו שֶׁל הָאָדָם תִּלּוּי בֵה', וְגַם בִּלְעָם הָיָה אֲנוֹס לְרַבֵּר מִה שֶׁנִּצְטוּוּה; הַשְׁווּה
תַּנְח' בִּלְק, י': 'וַיֹּאמֶר אֵל בִּלְק הִנֵּה בָאֲתִי אֵלֶיךָ וְגו', שְׁאִין בִּידֵי רִשּׁוֹת לֹוֹמֵר מִה שְׁאִין רֹצֵה.
15 שׁוֹנָא... יַעֲנֶה: גַּם הַשְׁוֹנָא וְגַם הָאוֹהֵב אִם בְּדַעַתָּם לְהוֹכִיחַ וְלִהְרַע, זְקוּקִים לְרִשּׁוֹת מֵאֵת ה', עוֹד:
בְּמוֹכֵן גַּם, וְכֵן בִּלְשׁוֹן הִירוּשָׁלַי וּסְפֻרוֹת א"י שְׁלֵאֲחֵרִיו, ע"י עֵיוִנִי לְשׁוֹן, עמ' רי.
16 צָבִי: חֲמֻדָּה, יוֹפִי; בִּלְעָם (=פּוֹתֵר) יַעֲץ לִקְלָל, אֲבָל קָלַלְתּוּ נִהְפַּכָה לְמַכְלֵל בְּרַכָּה, לִפִּי תֵה' נָ, ב.
17 שׁוֹכְרוֹ: בִּלְק.
19 תַּעֲוֹת: הַטְעִיָּה. לְבָרַךְ בְּמָקוֹם לִקְלָל.
20 כֹּל... בְּרוּךְ: בְּמ' כֹּג, יֹא.
21 וְנָ... לְשׁוֹן: מִשׁ' טז, א.
22 וְנָ... תִבָּא: מִשׁ' כז, ב.
23 וְנָ... אֱלֹהֶיךָ: דב' כג, ו; כֹּל הַפְּסוּקִים רּוֹמְזִים לְרַעֲיוֹן שֶׁלְשׁוֹן הָאָדָם בִּיד ה', וְאִין עֵרֶךְ לִקְלָלוֹתָיו.

יְיָ אֱלֹהֵינוּ עִמָּנוּ / וְאֵל נָא תַעֲנֵינוּ / וְתַחֲיֵית טַל חֻוּיֵנוּ
 ברוך 25
 (מחיה)

ג יחידך מי יערב / כְּנוּיֶיךָ מִי יָחֹב // קְדוּשֶׁיךָ מִי יַחֲלֵל / [בְּרוּ] כִּיךָ מִי יִ[קַּלֵּל]
 נֶצַח מְבוֹרָכֶיךָ אֶרֶץ [יִ]רְשׁוּ // וְסֵלָה [מִקָּוָה] לְלֵיךְ מֵאֶרֶץ יִיְהוּדִישׁוֹ
 יִישָׁח וְיִשְׁפֹּל שֶׁר דּוֹמָה וְנִגְיַע עַד עֶפֶר // וְכִמּוֹ נָחַשׁ יִלְחָכוּ עֶפֶר
 יְלָדֵי יִשְׁרָאֵל אֲשֶׁר כְּעֶפֶר דְּגִלְיָהֶם // אוֹיְבֵיהֶם [יִ]שְׁתַּחֲווּ לָהֶם וְיִלְחָכוּ
 עֶפֶר רְגִלְיָהֶם

כָּל וְהָיוּ מַלְכִים אוֹמְנִיךָ | וּשְׂרוּתֵיהֶם מִיִּנְקֵתֶיךָ אַפִּים אֶרֶץ יִשְׁתַּחֲווּ לָךְ
 וְעֶפֶר רְגִלְךָ יִלְחָכוּ וִידַעַת כִּי אֲנִי יְיָ אֲשֶׁר לֹא יִבְשׁוּ קוֹי
 וְנִ יִלְחָכוּ עֶפֶר | כִּנְחַשׁ כּוֹחֲלֵי אֶרֶץ יִרְגְּזוּ מִמַּסְגֶּרְתֵּיהֶם אֵל יְיָ אֱלֹהֵינוּ
 יִפְחָדוּ וִירָאוּ מִמֶּךָ
 וְנִ כִּי מְבוֹרָכִיו | יִרְשׁוּ אֶרֶץ וּמִקְלָלֵיו יִכְרֹתוּ
 וְאַתָּה קְדוֹשׁ | יוֹשֵׁב תְּהִלּוֹת יִשְׂרָאֵל
 אל נא

ד מִי יוֹכֵל לְקַלֵּל אֶת אֲשֶׁר תִּבְרָךְ / יִקְלָלוּ הֵמָּה וְאַתָּה תִּבְרָךְ
 מִי מִנֵּה עֶפֶר וּמִי [מִ]דָּ חוֹל / מִי סֶפֶר כּוֹכְבִים וּמִי שִׁיעַר צִמְחִים
 אֲשֶׁר מְבָרָכֶיךָ [בִּי]רְכָתָה כְּמוֹהֶם / וְעַד לְעַד הֵם מִתְבָּרָכִים בָּהֶם
 35

ג תוֹכֵן הַפִּיּוּט: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִתְבַּרְכוּ מֵאֵת ה' וְכָל קִלְלָה לֹא תִחּוֹל עֲלֵיהֶם. שׁוֹנְאֵי יִשְׂרָאֵל יִשְׁתַּחֲווּ
 לָהֶם וְיִלְחָכוּ עֶפֶר רְגִלְיָהֶם, כְּנִבּוֹאֹת יִשְׁעִיהוּ הַנְּבִיא.

26 יחידך: כינוי לישראל. יערב: אינם זקוקים לערכות של אחרים. כְּנוּיֶיךָ: קְרֹאִים עַל שִׁמְךָ, עִם
 ה'; הַשְׁוּוֹה שֶׁהַשֵּׁ"ז, מֵהַד' שִׁכְטֵר, עַמ' 7: 'יִשְׂרָאֵל) נִקְרָא אֱלֹהִים שְׁנָאֵמֶר: אִמְרַתִּי אֱלֹהִים אֲתָם
 (תה' פב, ו').

27 נֶצַח...[יִ]רְשׁוּ: עִי' לַהֲלֹךְ, שו' 32.

28 שר דומה: שרה של רומא—ביזאנטיון. הַשְׁוּוֹה לַעֲלִיל, קְרֹבָה ט, שו' 31: 'מַלְכוּת דּוֹמָה'.

29 כֶּעֶפֶר דְּגִלְיָהֶם: עִי' לַהֲלֹךְ, שו' 35–36.

30 כָּכָא...קוֹי: יִש' מֵט, כָּג; הַפְטָרָה הַסֵּדֶר לִפִּי מִנְהַג א"י; עִי' פְּרִיעַד, הַפְטָרָה אֶלְטֶרְנָטִיבִית וְכו'.
 סִינִי, כִּרְךָ כֹּא (תשכ"ז), עַמ' רַעֲז.

31 וְנִ...מִמֶּךָ: מִיכָּה ז, יז.

32 וְנִ...יִכְרֹתוּ: תה' לז, כב.

ד תוֹכֵן הַפִּיּוּט: בְּנֵי יִשְׂרָאֵל נִתְבַּרְכוּ מֵאֵת ה' לִהְיוֹת כְּעֶפֶר הָאֶרֶץ וְכִכּוֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם, וּמִכּוֹנִים בְּכָל מִינֵי
 שְׁמוֹת שֶׁל גְּדוּלָּה וְחִיבָה, וְאֵין הַקְּסָמִים וְהַקְּלָלוֹת שׁוֹלְטִים בָּהֶם.

34 יִקְלָלוּ...תִּבְרָךְ]: תה' קט, כח.

35–36 מִי...כְּמוֹהֶם: לִפִּי בַר' יד, טז: 'וְשִׁמַּת אֶת זֶרַעַךְ כְּעֶפֶר הָאֶרֶץ' וְשֵׁם טו, ה: 'וְסִפֵּר הַכּוֹכָבִים אִם
 תּוֹכֵל לִסְפֹּר אוֹתָם... כִּהִיָּה זֶרַעַךְ'. וְעַד לְעַד: לִנְצַח יִתְבַּרְכוּ יִשְׂרָאֵל בְּכּוֹכְבִים. עַד לְעַד: עַדִּי עַד,
 לְעוֹלָם (עֵינִי לִשׁוֹן, עַמ' רכז).

מֵאוֹהֲבֵיהֶם וּמֵ[א]וֹיְבֵיהֶם / לֹא נָחַשׁ בָּהֶם וְלֹא קָסַם בָּהֶם[ס]
בְּכָל חֶפֶץ מַעֲוָלָה הֵם מְשַׁנְּוִים לִים / וּבְכָל שֵׁם גָּדוֹל הֵם מְכוֹנִים
וּבְכָל דָּבָר מְרוֹבֵה הֵם בְּרוֹכִים וּמְבוֹרָכִים / וּמְבָרְכִים שְׁמֵ[ךְ] קְדוֹשׁ[

קכב / במדבר כה א

[וישב ישראל בשטים]

תוכן הקרובה: הפייטן מתפלא על עם ה', בני האבות, איך נתרדררו לזנות אחרי בנות מואב. הוא מונה את כל כינויי הגדולה והחיבה של עם ישראל, ולעומתם את כל כינויי הגנאי של המואבים ובנותיהם. המפתים את בני ישראל לזנות. אבל אהבת ה' לישראל גוברת על חטאיהם, והוא ימחל לעמו. כי הם 'זרע קודש', 'החותם אשר על לבו', וה' מתהלך בתוך בני ישראל ושוכן בתוכם.

1 א. טים // א[כולים ושְׁתוּיִים בְּשִׁטִּים]

במקום שְׁטוּת הָיוּ שְׁאִטִּים // כס.

[ג]. // ... ר כְּאִין הֵם כָּל גּוֹיִם

דָּבָר לֹא נַעֲשֶׂה בֵּן לְכָל [גוֹיִם] // ו.

5 [ה]. // [ב]רוֹכֵי בְּפִירְיָה וְרִיבְיָה

וְאִיךְ סוֹרִיקָה פּוֹרִיָּה // סוֹפְקוֹ [בִּילְדֵי נְכָרִיָּה]

[ז]. // אֶל אֲמַת יוֹדֵעַ מְתֵי שְׁוֹא

חוֹנָה בְּכָל צַד וְגוֹרֵר גֵּר וְתוֹשֵׁב // אִיךְ נִגְבְּרוּ בְּחִבְלֵי הַשְׁוֹא

37 לא... קסם: במ' כג, כג.

38 ככל... מכוניס: השווה שהש"ז, עמ' 6: 'שבעים שמות קרא לישראל וכו'.

2-1 א[כולים... שאטים: לפי במ' כה, ב: 'ויאכל העם וישתחו לאלהיהן', ובספרי בלק קלא, עמ' 169:

'וישב ישראל בשטים ויחל העם לזנות, אין ישיבה בכל מקום כי אם קללה, שנאמר וישב העם לאכול ושתו ויקומו לצחק (שם' לב, ו). ועוד שם, עמ' 170: 'דבר אחר וישב ישראל בשטים — במקום השטות'. שאטים: משוטטים.

3 כאיין... גויים: יש' מ, יז.

5 [ב]רוֹכֵי... וריביה: לפי בר' ט, א; שם טו, ה.

6 סוריקה פוריה: כמו 'גפן פוריה' (תה' קכח, ג). סוריקה = שוריקה.

8-7 אל... השוא: הפייטן מתפלא על בני ישראל, איך נגברו אחרי חטא הזנות, בידעם שה' רואה את מעשיהם הרעים. אל... שוא: לפי איוב יא, יא. וגורר: במובן גר, שוכן. נגברו: כך בכת"י ונראה שצ"ל: נגדרו, כאליטרציה של גורר, גר, ולפי יש' ה, יח: 'מושכי העון בחבלי השוא'.

- 10 [ט]...קְרוּאֵי אַחִים וְרִיעִים // רָעוּ בְּמִשְׁכָּנֹת הָרֹעִים
יִקְשׁוּ בֶּפֶח זֶרַע מְרִיעִים // כִּי קָשִׁים הֵם.....
- כָּרֶם אֲשֶׁר נָטַע אֶל שְׂתֵל כְּנֹו // וּבְתוֹכֹו נָטַע מִשְׁכָּנֹו
לְהִיפָרֵץ חָל וְאֵל לֹא שִׁכְנֹו // כִּי אִי לְרָשָׁע וְאִי לְשָׁכִינוֹ
- מָטַע אֲשֶׁר הוֹקֵם בְּרֹוב אֹון // לְקִיחַת אֹום מְקָרֵב אֹום
נָתַנֹו לְזֹנוֹת כָּל יָקָר הֹון // כִּי רוּעָה זֹנוֹת יֶאֱבֹד הֹון
- 15 סְגוּלִי מִכָּל עֲמִי הָאָרֶץ // וְסָטוֹ אַחֵר בְּנוֹת הָאָרֶץ
עֲלוֹתָם לְרֶשֶׁת הָאָרֶץ // בְּזִנוּתָם הִחְנִיפוּ אָרֶץ
- פְּקוּדֵי בְּמִשְׁפַּחַת לְבֵית אָבוֹת // אֲשֶׁר נִתְּפָקְדוּ בְּלִי פְנוֹת לְאוֹבוֹת
צוּמְדוֹ לְנִיפְקָדוֹת מוֹאֲבוֹת // לְפִתּוֹת לְפֹתָהּ בְּרוּף לְכָבוֹת
- קָהָל אֲשֶׁר גָּזוּ בְּגִיזֵרֵי מַיִם // מְשׁוּלֵי כַחֹל אֲשֶׁר הוּא גָדַר לַמַּיִם
20 רָאוּ מְקוֹם כִּיכָר מִשְׁקָה מַיִם // וּפְחָזוּ וּפְרָצוּ כְּמוֹ מַיִם
- שְׁבֹטֵי שְׁלִימִים וְכֵן רַבִּים // בֵּין עַם כְּשָׁפִים וְנָשִׁים מְרַבִּים
תָּמוּ מֵהֶם חָלָלִים רַבִּים // כִּי הֵם זֶה לָזֶה עֲרָבִים

ובכן ויחל העם

- 9 קְרוּאֵי...וריעים: תה' קכב, ח. רעו...הרועים: לפי שה"ש א, ח.
- 10 זרע מריעים: בנות מדין.
- 11 כרם: כינוי לישראל, לפי יש' ה, ז. ובתוכו...משכנו: לפי וי' כו, יא: 'ונתתי משכני בתוכם'.
- 12 חל: התחיל. כי...לשכינו: משנה נגעים יב, ו.
- 13-14 מטע: כינוי לישראל, לפי יש' ס, כא. לקיחת...אום: לפי דב' ד, לד. כי...הון: משה' כט, ג.
- 15-16 סגולי...הארץ: לפי שמ' יט, ה. בזנותם...ארץ: לפי יר' ג, ב.
- 17-18 פקודי...לכבות: בני ישראל שהתפקדו לבית אבותם לפי במ' א, א, ונצטוו לא לפנות לאובות (וי' יט, לא), איך נתפתו בדברי רוח על-ידי בנות מדין. לניפקדות: כך בכ"י קס"ח 47, מקביל ל'נתפקדו', השווה יח' כב, כא.
- 19 קהל...למים: בני ישראל שעברו בין גזרי ים סוף (לפי תה' קלו, יג) ומשולים לחול (בר' לב, יג) שהוא גדר לים (יר' ה, כב).
- 20 ראו...מים: השווה תנח' בלק, יז: 'ויחל העם לזנות, יש מעינות שמגדלין גבורים... ויש צנועין, ויש שטופין בזמה, ומעין שטים של זנות היה', והוא היה משקה סדום (בדברי הפייטן: 'ככר משקה מים' — רמז לככר הירדן כי כלה משקה בר' יג, י, מקום סדום)... כיון שבאו לשטים ושתו מימיו נפרצו בזנות, ופחזו...מים: לפי בר' מט, ד: 'פחז כמים'.
- 21 שבטי...רבים: לפי נחום א, יב. בין...מרבם: בכת"י דב' 'ונשים כשפים מרבם', לפי אבות ב, ז: 'מרבח נשים — מרבח כשפים'.
- 22 כי...ערבים: תו"כ בחוקותי פ"ז ה, קיב ע"ב. ערבים: הניקוד בכת"י בקמץ: ערבים, וכך בכמה מקומות, עי' ילון, פרקי לשון, עמ' 436.

וַיַּחֲלֵ אֲמוֹנִים לְאִשָּׁם בְּאִישׁוֹת	1
וַיַּחֲלֵ גְדוּרִים לְגוּר בְּגוּיֹת	25
וַיַּחֲלֵ הָעָם לְהֵלֶךְ בְּהוֹמֵיֹת	
וַיַּחֲלֵ זָכִים לְזָנוֹת בְּזָנוֹת	
וַיַּחֲלֵ טְהוּרִים לְטָמֵא בְּטוּעוֹת	
וַיַּחֲלֵ כְּלוּלִים לְכָנוֹס בְּכְלוּמוֹת	
וַיַּחֲלֵ מְשׁוּכִים לְמִשׁוֹךְ בְּמוֹאֲבִיֹת	30
וַיַּחֲלֵ סְגוּלִים לְסוֹר בְּסוֹחָרוֹת	
וַיַּחֲלֵ פְדוּיִם לְפִשׁוּעַ בְּפוֹתִיֹת	
וַיַּחֲלֵ קְדוּשִׁים לְקִשׁוֹר בְּקִדִּישׁוֹת	
וַיַּחֲלֵ שְׂבָטִים לְשָׁגוֹת בְּשׁוּמִימוֹת	
וַיַּחֲלֵ כְּרוֹכִים לְכֹא בְּאִרְוֹרוֹת	
וַיַּחֲלֵ דוּדִים לְדוֹר בְּדַחוּפוֹת	
וַיַּחֲלֵ וּפְעָדִים לְהִינָּעַד בְּצָרוֹת	
וַיַּחֲלֵ חֲבִירִים לְחֹבֵר בְּחוֹכְרוֹת	
וַיַּחֲלֵ יְחִידִים לִישָׁב בְּיוֹקְדוֹת	
וַיַּחֲלֵ לְקוֹחִים לְלוֹן בְּלִשְׁכוֹת	
וַיַּחֲלֵ נְדִיבִים לְנַהֵג בְּנִכְרִיֹת	
וַיַּחֲלֵ עֲנָוִים לְעָוִית בְּעִזּוֹת	
וַיַּחֲלֵ צְנוּעִים לְצָהוֹל בְּצוֹאוֹת	
וַיַּחֲלֵ רִיעִים לְרַעוֹת בְּרַמִּיֹת	
וַיַּחֲלֵ תַמִּימִים לְתַעוֹת בְּתוֹעִיבוֹת	

לֹא תִיעַבְתֶּם כְּתוֹעֲבוֹתָם	2135
לֹא רִיחַקְתֶּם כְּרַעְתֶּם	
לֹא צִימַמְתֶּם כְּצוֹאְתֶם	
לֹא עֲקַרְתֶּם כְּעִירוֹתָם	
לֹא נַחֲשַׁתֶּם כְּנֶאֱצוֹתָם	
לֹא שִׁילַמְתֶּם כְּשִׁיגְגַתֶם	
לֹא קִילַעְתֶּם כְּקִשְׁיֵיתֶם	
לֹא פִקְדַתֶם כְּפַעוּלַתֶם	
לֹא סִילַפְתֶּם כְּסִטְיֵיתֶם	
לֹא מִיַּגְרַתֶם כְּמַגוּרוֹתֶם	

- 24 לֹא־שָׁם בְּאִישׁוֹת: לפי יח' כג, כב: 'אִשׁוֹת הַזִּמְהָ'.
- 25 גְּדוּרִים: בעריות. דוּדִים: אהובים, כינוי לישראל. בְּדַחוּפוֹת: אולי לפי תה' קמ, יב, דחופות במקום מדחפות לצורך א"ב.
- 26 הוֹמִיֹת: כינוי לזונות, לפי מש' ז, יא. בְּצָרוֹת: במובן נשים צרות, לפי שמ"א א, ו ובלשון חז"ל.
- 27 בְּחוֹכְרוֹת: בקוסמות, לפי דב' יח, יא; בנו"א: בחבורות, עי' ח"נ.
- 28 בְּיוֹקְדוֹת: באש התאוה.
- 29 כְּלוּלִים: שלמים. כְּלוּמוֹת: נכלמות, מבוזות. לְקוֹחִים: כינוי לבני ישראל, לפי שמ' ו, ז.
- 30 מְשׁוּכִים: כינוי לישראל, לפי יר' לא, ג.
- 31 סוֹחָרוֹת: סוככות ברחובות, לפי מש' ז, יא-יב; עי' ח"נ.
- 32 פְּדוּיֹת: פתיות ומפתות. בְּצוֹאוֹת: לפי יר' ב, כ 'צֵעָה זֹנָה', בחילוף א-ע. או לשון לכלוך, לפי זכ' ג, ד, 'הַבְּגָדִים הַצֵּאִים', וכן בלשון חז"ל 'כלים צואים' (דב"ר א, טו).
- 33 בְּרַמִּיֹת: כמו רמאיות, רמאי-רמיי (כמו: זכאי-זכיי) בלשון חז"ל וברבות: רמיות, ואולי צריך לנקד רַמִּיֹת.
- 34 בְּשׁוּמִימוֹת: לפי שמ"ב יג, כ, תה' מ, טז, איכה א, יג, כולם לשון בושה וביזוי.
- 35 כְּשִׁיגְגַתֶם: בכ"י דב: כשגיתם.
- 36 כְּקִשְׁיֵיתֶם: לשון קושי, וכן בלשון חז"ל, עי' בר"ר גג, טו, עמ' 574: 'בקשיות'; עי' וורטסקי, לשון המדרשים, עמ' 125. קִילַעְתֶּם: נרדף לריחקתם, זרקתם.
- 37 צִימַמְתֶּם: עי' לעיל, קרובה ט, שו' 18. פִּקְדַתֶם: הענשתם.
- 39 כְּמַגוּרוֹתֶם: כפחדם, לפי מש' י, כד: 'מגורת רשע'.

40	לא לחמתם כלכידתם	לא כיליתם ככפירתם
	לא יריחם כיהירותם	לא טאטיתם כטיפשותם
	לא חיבלתם כחבילותם	לא זנחתם כזנותם
	(לא ו... כו...)	לא הממתם כחליכתם
	לא דנתם כדיברתם	לא געלתם כגלילתם
45	לא בילעתם ככלילתם	לא איבדתם כאחיתם

ח כי הם עמך ונחלתך / צאן ידך ומרעיתך / עמוסי בטנך נשואי רחמך /
 עדת קהילתך וסגולתך / זרע קודש / החותם אשר על ליבך / והקשר
 אשר על זרועך / והחקק אשר על כפך / זרע קודש / ואנשי קודש /
 המשלשנים קדושת קודש / בהדרת קודש / בסוד שרפי קודש /
 כך וקרא 50

ט יושב תהילות עם יודעי שיבתם ומושכם ביישוב אומרים
 קדוש קדוש קדוש | יי צבאות מלא כל הארץ כבודו
 קדוש מטהורי זנות | קדוש מנקי זימה | קדוש מקדושי זרה
 קדוש קדוש קדוש | יי צבאות מלא כל הארץ כבודו
 קדוש טיהר לעמו מילהיטמא בזנות 55
 קדוש ניקה לעמו מלהיתגבל בזימה
 קדוש קידש לעמו מלהתעריב בזרה
 קדוש מחיה | קדוש מאופן קדוש מכרוב
 לעומתם כל יאמרו

ממקומו בכל מושבות עמו הוא יושב

- 40 כלכידתם: כשם שנלכדו ברשת בנות מואב.
 43 אות ו' מסימן הא"ב חסרה.
 44 כגלילתם: לשון גילולים וגללים. בכת"י קס"ח 47: כגלותם. כדברתם: אולי כנוהגם.
 45 כבילתם: כהתבוללותם והתערבותם בבנות מואב. כאחיתם: מלשון אחה' — חיבורם, עי'
 לעיל, שר' 27: לחבר בחבורות, ובשר' 33: לקשור בקדושת.
 46 כי... ומרעיתך: לפי מל"א ח, נא, ותה' עט, יג. עמוסי... רחמך: לפי יש' מו, ג.
 47 זרע קדוש: יש' ו, יג. החותם... ליבך: לפי שה"ש ח, ו: 'שימנו כחותם על לבך' שנדרש בשהש"ר
 על ישראל. והקשר... זרועך: בשה"ש שם ו: 'כחותם על זרועך', אבל הפייטן מתכוון לקשר של
 תפילין על הזרוע, וכן בשהש"ר שם: 'ר' ברכיה אמר... כחותם על זרועך, אלו התפילין, המד"א
 וקשרתם לאות על ירך (דב' ו); בבלי ברכות ו ע"א. והחקק... כפך: לפי יש' מט, טז: 'הן על
 כפים חקתיך'.
 51 יודעי... ביישוב: עם היודע כי ה' יושב בקרבם ומתהלך בתוכם, ביישוב: ביישוב הדעת.
 59 ממקומו... יושב: לפי תה' ט, יב: 'זמרו לה' יושב ציון'.

60 ממקומו בכל מעמד עמו הוא עומד
ממקומו בכל הילף מחנימו הוא מתהלך
ממקומו ייפן

פעמים

קכג / במדבר כה י

פינחס בן אלעזר

תוכן הקרובה: ה' נקרא 'אל קנא' ופינחס הלך בדרכו, קינא לכבוד ה' והשיב את חמתו. בת לוט, אבי מואב, התחילה בנות, וצאצאיה בנות מואב השלימו להזנות את בני ישראל. כשראה פינחס שגם זמרי, נשיא שבט שמעון, חטא בכזבי, נזכר בהלכה 'בועל ארמית קנאין פוגעין בו' והרג את שניהם. בשכר זה זכה לברית כהונת עולם, החיים והשלום ונקרא בשם 'מלאך השלום', ונעשו לו שנים-עשר נסים.

- א אל קנא שִׁמְךָ // בן סלוא בַּעַת הִיקְנִיא שִׁמְךָ
גָבַר חֲכָם אֲשֶׁר קִנָּא לְשִׁמְךָ // דָּבַר עוֹלָבוֹ קִנָּא בְּשִׁמְךָ
הַפִּיחוּ אֲנָשֵׁי לְצוֹן // וְהוּא [ב]כַּחֲךָ עָשָׂהוּ לְרִצּוֹן
זַעַם בַּעַת שׁוֹר בְּמַרְעִית צֹאן // חִינֵן וְנִחְנֵן בַּעַת רִצּוֹן
5 טַעַן מִשָּׂא נֶאֱמַר הֵס // יוֹפִי... הוֹרִיו יוֹחֵס

- 60 ממקומו... עומד: לפי תה' פכ, א: 'ה' נצב בעדת אל'.
61 ממקומו... מתהלך: לפי דב' כג, טו: 'כי ה' אלהיך מתהלך בקרב מחנך'.

- א תוכן הפיוט: קנאתו של פינחס, אף כי התנגדו השבטים למעשהו, שיככה את חמת ה' על ישראל בחטא היצמדותם לבנות מואב.
1 אל... שמך: לפי שם' לר, יד. בן סלוא: זמרי. היקניא: עורר קינאה, לפי דב' לב, טז: 'יקניאהו בזרים'.
2 גבר חכם: פינחס. עולבו: כן בכת"י ור"ל בגלל דברי העלבון וחילול השם של זמרי קינא פינחס.
3-4 הפיחו... רצון: עי' להלן, שו' 8: השווה 'תנח' פנחס, א: 'בשעה שנדקר זמרי עם כזבי, עמדו השבטים עליו ואמרו: ראיתם בן פוטי זה, שפטם אבי אמו עגלים לעבודה זרה, הרג נשיא שבט מישאל, לפיכך בא הכתוב ליחס פנחס בן אלעזר בן אהרן הכהן'. הפייטן ר"ל גם כשאנשי לצון (השבטים) דיברו נגדו, פינחס עשה מעשהו לרצון ה' וה' חננו.
5 טען... יוחס: פנחס הרים את זמרי וכזבי (עי' להלן, שו' 117), השתיק את הרוגנים, והכתוב העיד עליו והדגיש יחוסו לאהרן. ואמר הם: שהשתיק את בני שבט שמעון שהקיפו את אהל זמרי עי' תנח' בלק כא: ת"ב שם, ל.